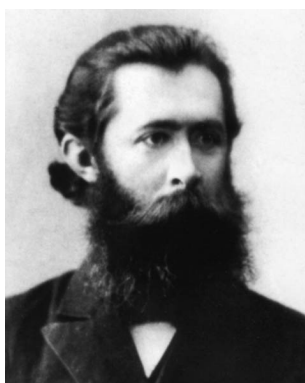


Ю. М. Хорунжий

## Косач Михайло Петрович



**КОСАЧ Михайло Петрович** (псевд.: Михайло Обачний, Михайло Козак та ін.; 13(25). 07. 1869, м. Новоград-Волинський Волин. губ., нині Житомир. обл. – 03(16). 10. 1903, Харків, похов. у Києві) – фізик, математик, письменник, перекладач. Син [П. Косача](#) та [Олени Пчілки](#), брат [Лесі Українки](#), [І. Косач-Борисової](#) та [О. Косач-Кривинюк](#), чоловік [Грицька Григоренка](#), племінник [О. Косач](#), М. Драгоманова. Канд. фізики (1895). Закін. 5–8 кл. класич. гімназії у м. Холм Люблін. губ. (нині м. Хелм, Польща), навч. у Київ. (від 1888) та Юр'єв. (нині Тарту, Естонія, 1891–94) університетах, де й викладав. За звинуваченням у поширенні нелегал. літ-ри 1894 перебував під слідством; справу припинено за недостатністю доказів. Як метеоролог брав участь у Всерос. виставці в Нижньому Новгороді (Росія, 1896), Всерос. з'їзді природознавців і лікарів (Київ, 1898; 1901 продемонстрував влас. винахід електр. термографа і проект інтегратора сили вітру). Від 1899 – викладач математики та фізики у Тартус. жіноч. гімназії. Від 1901 – приват-доцент кафедри фізики і метеорології Харків. університету; водночас – викладач фізики у вет. інституті та школі тех. товариства Харків. губ. Проводив дослідження на лекціях проф. Б. Голицина. Земство схвалило його проект будівництва мережі метеорол. станцій; на семи з них К. організував спостереження. Опублікував низку праць із метеорології, теор. фізики. Автор оповідання «Різдво під Хрестом Полудневим» («Зоря», 1889) та новел, розміщених у часописі «Житє і слово», – «На огнище прогресу» (1891), «Хмара» (1894), «Нікуди», «Гість», «Що?» (усі – 1896), «Отрок» (1897) та ін. У творчості К. простежується характерна для укр. прози того часу еволюція від етногр.-описової манери до психологізму. І. Франко відзначив К. як здіб. новеліста. Брав участь у діяльності перекладац. гуртка «Плеяда». Перекладав із рос. («Вечори на хуторі біля Диканьки» М. Гоголя, 1885, із Лесею Українкою;

оповідання «У великодну ніч» В. Короленка), польс. (деякі твори Г. Сенкевича), англ. (Ф.-Б. Гарта) мов. Цікавився фотографуванням та етнографією. 1892 записав у с. Колодяжне Новоград-Волин. пов. (нині Ковел. р-ну Волин. обл.) від лірника три «божественні» та одну гуморист. («Як заєць женився») пісні. Сконструював апарат, яким зробив рентгенів. знімок хворої ноги Лесі Українки.

## Рекомендована література

1. Исаков С. М. П. Косач в Эстонии // Ученые зап. Тартус. університета. 1958. Вып. 65;
2. Хорунжий Ю., Исаков С. Серце, яке жадало дії // Вітчизна. 1984. № 8;
3. Левицький І. Ю., Байназаров А. М. Два століття пізнаємо землю: З історії каф. фіз. географії та картографії Харків. нац. університету ім. В. Н. Каразіна. Х., 2005.

### Бібліографічний опис:

Косач Михайло Петрович / Ю. М. Хорунжий // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2014. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-5492>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).